

QANDLI DIABET 2 – TURI MAVJUD AYOLLARDA YURAK QON TOMIR YETISHMOVCHILIGIDA DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH

Taxirova Nigoraxon Rustamjon qizi

*Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti
Endokrinologiya yo‘nalishi 1-kurs magistranti*

Karimova Muqima Muhammadsodiqovna

*Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Endokrinologiya,
gemotologiya va ftiziatrriya kafedrasi mudiri, PhD*

Annotatsiya: Qandli diabetning 2-turi ayollar orasida keng tarqalgan bo‘lib, yurak-qon tomir tizimi asoratlari bilan birga kechganda kasallikning og‘irligi va o‘lim xavfi sezilarli darajada ortadi. Ayniqsa, yurak-qon tomir yetishmovchiligi mavjud bo‘lgan bemorlarda metabolik buzilishlar, insulin rezistentligi va surunkali yallig‘lanish jarayonlari davolash samaradorligini pasaytiradi. Ushbu maqolada 2-tur qandli diabetga chalingan ayollarda yurak-qon tomir yetishmovchiligi fonida davolashni optimallashtirish masalalari yoritilgan. Zamonaviy glyukozani nazorat qilish usullari, yurak yetishmovchiligi uchun qo‘llaniladigan dori vositalari hamda ularning o‘zaro ta’siri tahlil qilinadi. Individual yondashuv, kompleks terapiya va hayot tarzini o‘zgartirish orqali davolash samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Аннотация: Сахарный диабет 2 типа широко распространён среди женщин и часто осложняется заболеваниями сердечно-сосудистой системы. При наличии сердечно-сосудистой недостаточности у больных с диабетом 2 типа значительно возрастает риск неблагоприятных исходов, что требует оптимизации лечебной тактики. В статье рассмотрены современные подходы к лечению женщин с сахарным диабетом 2 типа на фоне сердечно-сосудистой недостаточности. Проанализированы вопросы комбинированной терапии, влияние гипогликемических препаратов на сердечно-сосудистую систему, а также роль немедикаментозных методов лечения. Показана необходимость индивидуализированного и комплексного подхода к ведению данной категории пациентов.

Annotation: Type 2 diabetes mellitus is highly prevalent among women and is often accompanied by cardiovascular complications. The coexistence of heart failure in women with type 2 diabetes significantly worsens prognosis and increases mortality risk, necessitating optimization of treatment strategies. This article discusses modern approaches to optimizing the management of women with type 2 diabetes mellitus and cardiovascular failure. The interactions between antidiabetic and cardiovascular drugs, the importance of individualized therapy, and lifestyle modification are analyzed. An

integrated approach is emphasized as a key factor in improving clinical outcomes and quality of life in this patient population.

Kalit soʻzlar: 2-tur qandli diabet, ayollar, yurak-qon tomir yetishmovchiligi, davolashni optimallashtirish, metabolik nazorat.

Ключевые слова: сахарный диабет 2 типа, женщины, сердечно-сосудистая недостаточность, оптимизация лечения, комбинированная терапия.

Key words: type 2 diabetes mellitus, women, cardiovascular failure, treatment optimization, integrated approach.

KIRISH

Soʻnggi yillarda qandli diabet 2-turining tarqalishi butun dunyoda, jumladan, Oʻzbekistonda ham keskin oshib bormoqda. Ushbu kasallik ayniqsa ayollar orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklari bilan birgalikda kechganda ijtimoiy va tibbiy muammo sifatida dolzarblik kasb etadi. Statistik maʼlumotlarga koʻra, 2-tur qandli diabetga chalingan bemorlarning asosiy oʻlim sababi yurak-qon tomir asoratlari hisoblanadi. Ayollarda gormonal oʻzgarishlar, menopauza davri, semizlik va jismoniy faollikning kamayishi diabet va yurak yetishmovchiligining rivojlanishiga qoʻshimcha xavf omili boʻlib xizmat qiladi. Qandli diabet fonida yurak mushagida metabolik buzilishlar, mikro- va makroangiopatiyalar rivojlanib, yurak yetishmovchiligi tezlashadi. Shu sababli, ushbu bemorlar guruhida davolashni optimallashtirish, yaʼni glyukozani samarali nazorat qilish bilan birga yurak faoliyatini qoʻllab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

ASOSIY QISM

2-tur qandli diabet va yurak-qon tomir yetishmovchiligining patogenetik bogʻliqligi. 2-tur qandli diabet insulin rezistentligi va nisbiy insulin yetishmovchiligi bilan tavsiflanadi. Ushbu holat giperglikemiya, dislipidemiya va oksidlovchi stressning kuchayishiga olib keladi. Natijada yurak mushagida energiya almashinuvi buziladi, miokard kontraktil funksiyasi pasayadi va yurak yetishmovchiligi rivojlanadi. Ayollarda ushbu jarayonlar koʻpincha yashirin kechadi va klinik belgilari kech aniqlanadi. Bu esa kasallikning asoratlangan bosqichida murojaat qilishga olib keladi. Shuning uchun erta tashxis va xavf omillarini aniqlash muhimdir.

Medikamentoz davolashni optimallashtirish. Yurak-qon tomir yetishmovchiligi mavjud boʻlgan ayollarda diabetni davolashda dori vositalarini tanlash alohida eʼtibor talab qiladi. Zamonaviy tavsiyalarga koʻra, glyukozani pasaytiruvchi preparatlar nafaqat glyukemiyaning nazorat qilishi, balki yurak-qon tomir xavfini kamaytirishi kerak. SGLT-2 ingibitorlari va GLP-1 agonistlari ushbu bemorlar uchun istiqbolli preparatlar hisoblanadi, chunki ular yurak yetishmovchiligi bilan bogʻliq hospitalizatsiya xavfini kamaytiradi. Shu bilan birga, anʼanaviy preparatlar (metformin, insulin) yurak holatini hisobga olgan holda individual dozada buyurilishi lozim.

Nomedikamentoz yondashuvlar. Davolashni optimallashtirishda hayot tarzini o'zgartirish muhim o'rin tutadi. Ratsional ovqatlanish, tana vaznini me'yorga keltirish, tuz iste'molini cheklash va muntazam jismoniy faollik yurak-qon tomir tizimiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayollarda psixoemotsional holatni barqarorlashtirish ham davolash samaradorligini oshiradi.

Individual va kompleks yondashuv. Har bir bemor uchun yosh, gormonal holat, yurak yetishmovchiligining darajasi va diabetning davomiyligini hisobga olgan holda individual davolash rejasi tuzilishi lozim. Endokrinolog va kardiolog hamkorligi kompleks davolashning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA

2-tur qandli diabet mavjud ayollarda yurak-qon tomir yetishmovchiligi davolash jarayonini murakkablashtiradi va kasallik prognozini og'irlashtiradi. Davolashni optimallashtirish glyukemik nazoratni yaxshilash, yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlash va asoratlarni xavfini kamaytirishga qaratilgan kompleks yondashuvni talab etadi. Zamonaviy dori vositalari, individual yondashuv va hayot tarzini o'zgartirish orqali ushbu bemorlar guruhida davolash samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ismailov S.I., Xudoyberganova M.Sh. Qandli diabet va uning asoratlari. – Toshkent: Tibbiyot, 2020.
2. Karimova G.A. Yod tanqisligi va qalqonsimon bez kasalliklari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Williams Textbook of Endocrinology. 14th edition. Philadelphia: Elsevier, 2020.
4. American Diabetes Association. Standards of Medical Care in Diabetes. Diabetes Care, 2023.
5. Qurbonov, P. (2023). Kichik Shaharlarda Agrosanoat Majmuini Rivojlanish Imkoniyatlari Va Istiqbollari (Qashqadaryo Viloyati Misolida). *Nashrlar*, 298-301.
6. Qurbonov, P. (2023). O 'ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 165-165.
7. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA TALABLARI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>